

**ГЛАВНА СЛУЖБА
ЗА РЕВИЗИЈУ ЈАВНОГ СЕКТОРА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

78000 Бања Лука, Вука Караџића 4
Република Српска, БиХ
Тел: +387 (0) 51 / 247-408
Факс: +387 (0)51 / 247-497
е-mail: revizija@gsr-rs.org
www.gsr-rs.org

**Извјештај о накнадном прегледу провођења препорука
из Извјештаја ревизије учинка
„Управљање водоводним системима“**

Број: РУ 005-14-НП

Бања Лука, октобар 2021. године

САДРЖАЈ

1	УВОД.....	3
2	ПРОВОЂЕЊЕ ПРЕПОРУКА.....	4
2.1	Препорука за Владу Републике Српске	5
2.2	Препорука за јединице локалне самоуправе	7
2.3	Препоруке за водоводна предузећа.....	9
3	ЗАКЉУЧАК	15
	ПРИЛОЗИ.....	16

**Накнадни преглед провођења препорука из Извјештаја ревизије учинка
"Управљање водоводним системима"**

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске је, на основу Закона о ревизији јавног сектора Републике Српске, а у складу са ISSAI оквиром ревизије за јавни сектор, провела накнадни преглед провођења препорука из Извјештаја ревизије учинка "Управљање водоводним системима".

Накнадни преглед подразумијева испитивање мјера и активности на провођењу препорука које су по Извјештају ревизије учинка предузете од стране Владе Републике Српске, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, јединица локалне самоуправе и водоводних предузећа и утврђивање статуса provedености препорука у складу са Методологијом ревизије учинка.

Налази извршеног накнадног прегледа показују да су надлежне институције за управљање водоводним системима и водоводна предузећа, свако у складу са својим надлежностима за одређени сегмент управљања водоводним системима, углавном донијеле акционе планове и на основу њих предузимале мјере и активности на побољшању управљања водоводним системима. У посматраном периоду обухваћеним накнадним прегледом Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, посматране јединице локалне самоуправе и водоводна предузећа су предузели значајан број мјера и активности на унапређењу стања у управљању водоводним системима. На основу таквих информација о активностима и показатеља о оствареним резултатима, ревизија се увјерила да су од пет датих препорука четири дјелимично provedене, а једна није provedена.

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске, у складу са одредбама Закона о ревизији јавног сектора Републике Српске, доставила Нацрт извјештаја институцијама и водоводним предузећима обухваћеним овим накнадним прегледом, Влади Републике Српске, Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, посматраним јединицама локалне самоуправе и водоводним предузећима.

На Нацрт извјештаја није било примједби.

Коначан извјештај достављен је свим институцијама којима се у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске треба доставити. Извјештај ће бити доступан јавности путем интернет странице Главне службе за ревизију јавног сектора Републике Српске, www.gsr-rs.org.

Главни ревизор је донио Одлуку да се проведе овај накнадни преглед. Накнадни преглед провео је ревизорски тим у саставу Далиборка Милијевић, вођа ревизорског тима и Милена Броћета Масларић, члан ревизорског тима.

Главни ревизор
Јово Радукић, с.р.

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

РС	Република Српска
ГСРЈС РС	Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске
НС РС	Народна скупштина Републике Српске
Влада РС	Влада Републике Српске
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске
ЈУ „Воде Српске“	Јавна установа „Воде Српске“
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЛУ	Локална управа
ВП	Водоводна предузећа
КП	Комунална предузећа
ЈП	Јавна предузећа
НО	Надзорни одбор
ОР	Одбор за ревизију
СА	Скупштина акционара
КМ	Конвертибилна марка

1 УВОД

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске (у даљем тексту: ГСРЈС РС) је провела ревизију учинка и у јулу 2015. године објавила Извјештај ревизије учинка "Управљање водоводним системима". Основни циљ ревизије је био да се испита да ли је обезбјеђено ефикасно управљање водоводним системима, кроз системски приступ и креирање и провођење мјера и активности циљаних на смањење губитака воде и успјешно функционисање водоводних предузећа (у даљем тексту: ВП).

Налази извршене ревизије су показали да су се у посматраном периоду губици воде у Републици Српској (у даљем тексту: РС) просјечно кретали око 50% од укупно произведене воде са израженим варијацијама и благим трендом раста у свим ВП у посматраном периоду. Утврђивање компоненти Водног биланса¹ и обрачун губитака воде се код већине ВП није вршио по општепризнатој и код нас примијењеној међународној IWA WLSG методологији². У плановима пословања ВП циљеви нису били постављени тако да је дефинисани резултат мјерљив и јасан, као ни дефинисани носиоци реализације, те планирана динамика остваривања појединачних циљева. Основни услови за потребе оперативног управљања водоводним системима и губицима воде нису били обезбјеђени, а који су били дефинисани стратешким актима власти РС. Стална мјерења тј. мониторинг на водоводним системима нису била у потпуности успостављена, није формирана економска цијена воде и успостављен Водни информациони систем. Питање власништва над водоводном инфраструктуром није било у потпуности ријешено, као ни инвестиционог одржавања водоводне инфраструктуре и капиталних инвестиција. Иако локалне управе (у даљем тексту: ЛУ) располажу великим бројем управљачких механизма за успјешно управљање ВП, те механизме нису користиле на прави начин да би утицале на успјешно управљање водоводним системима, а самим тим и на смањивање губитака воде.

Овим накнадним прегледом провођења препорука датих у Извјештају ревизије учинка "Управљање водоводним системима" се испитује како су надлежне институције реаговале на Извјештај, да ли су донесени акциони планови, да ли је поступано по акционим плановима и испитивање проведених мјера и активности на провођењу препорука. Укупно је дато пет препорука, од којих једна препорука Влади Републике Српске (у даљем тексту: Влада РС) и Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске (у даљем тексту: МПШВ), једна препорука јединицама локалне самоуправе (у даљем тексту: ЈЛС) и 3 препоруке за ВП, како је приказано у Табели.

Табела 1. Препоруке по нивоима надлежности "Управљање водоводним системима"

Ред.бр.	Институције	Број препорука
1	Влада РС и МПШВ	1
2	ЈЛС	1
3	ВП	3
УКУПНО:		5

Испитивања предузиманих мјера и активности на провођењу препорука ревизије су вршена у МПШВ, градовима Бања Лука и Бијељина, општинама Пале и Источно Ново

¹ Прилог 2 – Основни појмови из Водног биланса по IWA методологији

² IWA (International Water Association) – Међународно удружење за воде; IWA WLSG (Water Loss Specialist Group) методологија анализе и контроле губитака воде

Сарајево и ВП: "Водовод" а.д. Бања Лука, "Водовод и канализација", а.д. Бијељина, КП "Водовод и канализација" а.д. Источно Сарајево и ЈП "Водовод и канализација" а.д. Пале.

Накнадним прегледом је обухваћен период од шест година, а што подразумијева период од објављивања Извјештаја ревизије учинка 2015. године до краја августа 2021. године.

У вршењу накнадног прегледа као извори података и информација кориштени су:

- регулаторни и плански акти усвајани у посматраном периоду;
- подаци и информације из упитника које су, по захтјеву у дефинисаној структури, попуњавале институције и ВП обухваћена накнадним прегледом;
- подаци и информације добијени путем интервјуа са надлежним и запосленим у институцијама и ВП обухваћених накнадним прегледом;
- програми рада институција и ВП и извјештаји о њиховој реализацији;
- планови и програми са мјерама и активностима за смањење губитака воде и укупно управљање водоводним системима;
- извјештаји, информације или анализе вршене у посматраном периоду о стању о губицима воде и у укупном управљању водоводним системима или о одређеним специфичним питањима у његовом функционисању и координисаном дјеловању различитих нивоа надлежности и одговорности.

2 ПРОВОЂЕЊЕ ПРЕПОРУКА

У сврху извјештавања о начину провођења препорука ревизије учинка у посматраном периоду накнадног прегледа и потребне оцјене нивоа проведености сваке од препорука и за сваку од група субјеката повезану са одређеним нивоом и обимом надлежности, могући статуси проведености су класификовани у пет категорија:

ПРЕПОРУКА ЈЕ ПОТПУНО ПРОВЕДЕНА	<ul style="list-style-type: none"> - надлежне институције су документовале целокупност предузетих мјера и активности на провођењу препоруке; - јасно презентовале и документовале резултате наведених мјера и активности; - образложиле и документовале показатеље промјена и побољшање стања.
ПРЕПОРУКА ЈЕ ДЈЕЛИМИЧНО ПРОВЕДЕНА	<ul style="list-style-type: none"> - надлежне институције су документовале дјелимично предузете мјере и активности на провођењу препорука; - образложиле и документовале немогућност реализације дијела истих; - презентовале и документовале резултате и показатеље дјелимичног утицаја на промјене стања.
ПРОВОЂЕЊЕ ПРЕПОРУКЕ У ТОКУ	<ul style="list-style-type: none"> - надлежне институције су документовале трајање реализације планираних мјера и активности на провођењу препорука; - образложиле и документовале проблеме везане за дугорочност поступка провођења потребних промјена; - образложиле сложеност процедура усаглашавања системских питања и реализације укупних активности.
ПРЕПОРУКА НИЈЕ ПРОВЕДЕНА	<ul style="list-style-type: none"> - надлежне институције нису документовале активности на предузимању мјере на провођењу препорука; - нису презентовале, ни документовале побољшање релевантних резултата рада у посматраном периоду, ни утицај остварених резултата на побољшање стања у управљању водоводним системима.
ПРЕПОРУКА НИЈЕ АКТУЕЛНА	<ul style="list-style-type: none"> - надлежне институције су образложиле беспредметност предузимања мјера и активности, узрокованог околностима које су препоруку учиниле неактуелном, односно непроводивом (промјена регулативе, надлежности, одговорности и др.).

Након објаве Извјештаја ревизије учинка "Управљање водоводним системима" Влада РС и МПШВ нису доставили Акциони план за провођење препорука. Три од четири посматране ЈЛС су доставиле Акциони план за провођење препорука, и то Градска управа Бања Лука и општине Пале и Источно Ново Сарајево су доставиле Акциони план за провођење препорука, а Градска управа Бијељина није доставила Акциони план за провођење препорука. Сва четири посматрана ВП су доставила Акциони план за провођење препорука по Извјештају ревизије учинка.

Налази накнадног прегледа провођења препорука из Извјештаја ревизије учинка "Управљање водоводним системима", у овом поглављу се презентују у складу са структуром датих препорука. То подразумијева да се налази презентују посебно за сваку од датих препорука и да се односе на сваки од три нивоа надлежности и одговорности у управљању водоводним системима.

2.1 Препорука за Владу Републике Српске

Препорука

Влада Републике Српске кроз регулативу и системски приступ рјешавању одређених питања, требало би да обезбједи основне услове за успјешно управљање водоводним системима.

Статус препоруке: Препорука је дјелимично проведена

Образложење статуса:

МПШВ је у периоду од објављивања наведеног Извјештаја ревизије учинка до краја августа 2021. године предузимало значајан број мјера и активности на провођењу препоруке. МПШВ је припремило, а Влада РС је усвојила нацрт и приједлог Стратегије интегралног управљања водама Републике Српске и доставила на усвајање Народној скупштини Републике Српске (у даљем тексту: НС РС). НС РС је усвојила Стратегију интегралног управљања водама 2015-2024. година у 2016. години.³ Стратегија интегралног управљања водама, по својој суштини, је стратешки развојни документ на основу којег надлежна министарства и Влада РС проводе дефинисане активности у циљу остварења стратешких циљева развоја сектора вода и заштите водног ресурса на територији РС. Стратегија је донесена као законска обавеза, којом се на свеобухватан начин дефинише политика интегралног управљања водама РС у свјетлу европских и међународних правила и принципа. Стратегијом интегралног управљања водама је дефинисан циљ највишег реда као остваривање јединственог, управљаног и потпуно усклађеног водног режима на подручју РС, на сваком од њена два обласна ријечна слива⁴. Дефинисани основни циљ се разлаже у веома битне групе циљева који се између осталог односе и на водоснабдијевање и управљање водоводним системима, и то:

- стварање правног оквира у циљу ефикасног функционисања сектора вода;
- осигурање довољних количина квалитетне воде за снабдијевање водом становништва;
- обезбјеђивање потребних количина воде одговарајућег квалитета за све привредне потребе и др. циљеве.

³ Одлука о усвајању Стратегије интегралног управљања водама Републике Српске 2015-2024. године ("Службени гласник Републике Српске", број 17/16)

⁴ Члан 23. Закона о водама Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 50/06, 92/09, 121/12 и 74/17)

У циљу побољшања интегралног управљања водама Влада РС је током 2018. године донијела Одлуку о усвајању Плана управљања обласним ријечним сливом (дистриктом) ријеке Саве Републике Српске (2018-2021. година), као и Одлуку о усвајању Плана управљања обласним ријечним сливом (дистриктом) ријеке Требишњице Републике Српске (2018-2021. година).⁵ Оба ова плана су стратешки документи којима се, у складу са Законом о водама Републике Српске⁶ (у даљем тексту: Закон о водама), дефинише интегрално управљање водама у РС на нивоу обласних ријечних сливова, а који садрже и елементе који се односе на водоснабдијевање. Овим одлукама Владе РС претходио је низ активности ресорног МПШВ и Јавне установе "Воде Српске" (у даљем тексту: ЈУ "Воде Српске") на изради планова управљања, уз координацију са надлежним институцијама у РС, Федерацији Босне и Херцеговине и уз учешће јавности.

Различити законски и подзаконски прописи дефинишу област водних услуга и управљање водоводним системима на нивоу РС, а за шта је надлежно више институција при чему се појављује недовољно разграничење надлежности између МПШВ, Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске и ЈУ "Воде Српске". Према одредбама Закона о водама и Закона о републичкој управи Републике Српске⁷ (у даљем тексту: Закон о републичкој управи) за послове из области водних услуга надлежно је МПШВ. Наиме, Законом о републичкој управи дефинисано је у члану 28. да је МПШВ надлежно, између осталог, за прописивање услова водоснабдијевања, прикупљање и пречишћавање комуналних отпадних вода. С друге стране, Законом о комуналним дјелатностима Републике Српске⁸ (у даљем тексту: Закон о комуналним дјелатностима) дефинисано је у члану 32. да управни надзор над примјеном Закона о комуналним дјелатностима и прописа донесених на основу њега врши Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске. Поред наведених републичких органа управе, одређене стручне и друге послове из области вода, у складу са одредбама Закона о водама, обавља ЈУ "Воде Српске". У Закону о водама нису прецизно уређени послови из области водних услуга које треба да обавља ЈУ "Воде српске", нити однос ЈУ "Воде српске" са републичким институцијама и органима ЈЛС надлежним за воде и комуналне дјелатности у обављању послова из области водних услуга.⁹

У посматраном периоду МПШВ је припремило и доставило Информацију о стању и потребама за унапређење сектора водних услуга у РС коју је Влада РС прихватила и донијела закључак којим се формира Интерресорна радна група, са задатком израде Програма унапређења водних услуга у РС и приједлоге за измјене и допуне постојећег правног оквира у области водних услуга, укључујући и прописе којим ће се дефинисати

⁵ 163. сједница Владе Републике Српске, одржана 08.02.2018. године

⁶ "Службени гласник Републике Српске", број 50/06, 92/09, 121/12 и 74/17

⁷ "Службени гласник Републике Српске", број 115/18

⁸ "Службени гласник Републике Српске", број 124/11 и 100/17

⁹ "Водне услуге у законодавству Републике Српске, анализа и препоруке", јануар 2021. године-Удружење за област вода и заштиту околине "Aquasap мрежа у БиХ" је у склопу пројекта "Дијалог о политикама и развој вјештина у области отпадних вода у Републици Српској" ангажовало правног стручњака с циљем подршке у разматрању релевантних регулаторних оквира и процјени предложених рјешења у односу на важеће законе и подзаконске акте у сектору водних услуга у Републици Српској. Пројекат "Дијалог о политикама и развој вјештина у области отпадних вода у Републици Српској" заједнички финансирају Швајцарски државни секретаријат за економска питања (SECO) и Швајцарско удружење за воде (Swiss Water Association – VSA), уз подршку и сарадњу са Владом Републике Српске. Ангажовани правни стручњак био је у обавези да анализира постојећи законодавно-правни и институционални оквир за пружање водних услуга водоснабдијевања и прикупљања и пречишћавања отпадних вода у Републици Српској, процијени исте и изради приједлог потребних унапређења.

методологија одређивања цијене водних услуга у РС.¹⁰ Како наводе у МПШВ именоване радне групе у складу са Закључком се очекивало у септембру 2021. године, а Програм унапређења ће уз подршку међународних развојних партнера бити припремљен до краја 2021. године. Одржана су два радна састанка номинованих представника институција.

Током 2018. године донесен је Правилник о Водном информационом систему¹¹ којим је предвиђен модул коришћења вода, укључујући системе за снабдијевање водом и хидротехничке објекте. Правилником се прописују успостављање и управљање Водним информационом системом, елементи и садржај и начин прикупљања, чувања, дистрибуције и презентације података Водног информационог система. ЈУ "Воде Српске" је успоставила водни информациони систем као основ информационе базе за управљање водоводним системима, с циљем да се у наредном периоду више пажње посвети информацијама и подацима о водоводним системима у РС.

МПШВ је иницирало и спроводе се активности у оквиру пројеката, припремљена документација и смјернице за ЈЛС и ВП за утврђивање цијене воде. МПШВ је током 2021. године израдило Нацрт Уредбе о методологији утврђивања најниже основне цијене водних услуга у РС, која ће бити достављена Влади РС на разматрање и усвајање.

Питања власништва над имовином коју користе ВП нису у потпуности ријешена. Предузете су одређене активности, у оквиру пројекта МЕГ (UNDP) ЈЛС које учествују у пројекту поступају у складу са смјерницама и најбољим праксама.

МПШВ о проведеним мјерама и активностима и реализацији дефинисаних стратешких и оперативних циљева извјештава Владу РС у оквиру редовног годишњег извјештавања.

2.2 Препорука за јединице локалне самоуправе

Препорука

Локалне управе користећи постојеће управљачке механизме на прави начин требало би да утичу на успјешност управљања водоводним системима, а самим тим и смањивање губитака воде.

Статус препоруке: Препорука је дјелимично проведена

Образложење статуса:

ЈЛС у складу са Законом о комуналним дјелатности оснивају ВП, односно Скупштине општине/града доносе Одлуке о оснивању – организовању јавних комуналних предузећа у области водоснабдијевања и пречишћавања отпадних вода, Одлуку о обављању комуналних дјелатности водоснабдијевања и пречишћавања отпадних вода и Одлуку о начину формирања цијена комуналних услуга.

Међусобна права и обавезе између ЈЛС и ВП, услови и начин управљања, кориштења и одржавања водоводне и канализационе инфраструктуре регулисани су различито у зависности од ЈЛС и ВП. Двије од четири ЈЛС имају потписане Споразуме/уговоре са ВП. Општина Бијељина и ВП су током 2010. године потписали Споразум о јавним услугама и мјерама за унапређење водоводног и канализационог система на подручју општине

¹⁰ 135. сједница Владе Републике Српске, 02.09.2021. године, Закључак Владе Републике Српске о прихватању Информације о стању и потребама за унапређење сектора водних услуга у Републици Српској

¹¹ "Службени гласник Републике Српске", број 71/20

Бијељина.¹² Током 2018. године Град Бања Лука је са ВП закључио Уговор о предаји на управљање и одржавање објеката и инфраструктуре јавних локалних/сеоских водовода, а током 2020. године су закључили и појединачне уговоре о међусобним правима и обавезама, условима и начинима управљања, кориштења и одржавања водоводне и канализационе инфраструктуре између Града и ВП Бања Лука.¹³ Општине Источно Ново Сарајево и Пале и локална ВП нису потписале Споразуме/уговоре о међусобним правима и обавезама. Посматране ЈЛС углавном приликом изградње нове мреже врше пренос исте на управљање, кориштење и одржавање ВП. Што се тиче рачуноводственог евидентирања имовине коју користе ВП, дио имовине се налази у рачуноводственим евиденцијама ЈЛС, дио у евиденцијама ВП, а дио имовине и у евиденцијама ЈЛС и ВП.

ЈЛС при одабиру програма и пројеката који се односе на изградњу и реконструкцију водоводне мреже користе критерије за утврђивање приоритетних пројеката планираних стратегијама развоја и других развојних и оперативних планских докумената ЈЛС у које су укључени капитални пројекти реконструкције и изградње нове водоводне мреже. Углавном се избор пројеката за реализацију врши према приоритетима са терена и захтјевима становништва и према евидентираним проблемима у функционисању водоводне мреже. У обзир се узима и тенденција раста и развоја појединих насеља и могућег броја прикључака на водоводну мрежу.

ЈЛС као већински власници капитала ВП, путем органа управљања, надзорног одбора (у даљем тексту: НО) и одбора за ревизију (у даљем тексту: ОР) и путем свога представника у Скупштини акционара (у даљем тексту: СА) утичу на обим и квалитет пословања, преко редовних мјера и активности и кроз разматрање финансијских планова и извјештаја, планова и извјештаја о пословању, планова и извјештаја о капиталним улагањима, извјештаја независног ревизора и др. Континуирано се на сједницама Скупштине општине/града разматрају Информације о плану пословања ВП за наредну годину и пословању у протеклој години и друге одлуке и документа по захтјеву и потреби.¹⁴ У Граду Бања Лука ресорно Одјељење за привреду припрема мишљење уз Информацију о плану пословања за наредну годину и о пословању у претходној години и уз оригиналне Планове и Извјештаје подноси Скупштини града на разматрање.¹⁵

Град Бијељина од 2010. године има уједначене цијене воде без обзира на категорију потрошача, што је дефинисано Споразумом о јавним услугама и мјерама за унапређење водоводног и канализационог система. Остале три ЈЛС имају различите цијене воде у зависности од категорије потрошача, са предузетим активностима ка уједначавању цијена и умањеном разликом између нивоа цијена за различите категорије потрошача.¹⁶

¹² Споразум број 02-370-928/10 од 02.08.2010. године

¹³ Уговор број 12-Г-4207/18 од 15.10.2018. године, Уговор број 12-Г-315/20 од 05.02.2020. године и Уговор број 12-Г-316/20 од 05.02.2020. године

¹⁴ Закључци Скупштина општине/града о усвајању Планова и извјештаја пословања водоводних предузећа

¹⁵ Мишљења ресорног одјељења уз Планове и Извјештаје о пословању водоводног предузећа

¹⁶ Одлуке и закључци Скупштина општине/града о утврђивању цијена воде на њиховој територији

2.3 Препоруке за водоводна предузећа

Прва препорука

Водоводна предузећа требало би да јасно и мјерљиво дефинишу циљеве и извјештавају о њиховој реализацији у циљу успјешнијег управљања водоводним системима.

Статус препоруке: Препорука је дјелимично проведена

Образложење статуса:

ВП израђују трогодишње и годишње планове пословања, као што је и законска обавеза према Закону о јавним предузећима¹⁷. Планови пословања пролазе стандардну законску процедуру разматрања и усвајања (органа ВП – НО, ОР, СА и органе ЛУ и Скупштина општине/града). Углавном ВП у трогодишњим и годишњим плановима пословања дефинишу стратешке и оперативне циљеве. Дефинисани су циљеви који се требају реализовати, као и задаци и активности по одјељењима/службама ВП. Планови пословања садрже и показатеље који се односе на планиране приходе, расходе и планирани финансијски резултат, програм инвестиција и капиталне издатке, изворе финансирања планираних инвестиција за изградњу и реконструкцију водоводних система. Дефинисани циљеви, као и задаци и активности у плановима се могу непосредно довести у везу са стратешким актима на нивоу РС, као и стратешким актима ЈЛС, студија о водоснабдијевању и другим актима ЈЛС.

У оквиру трогодишњих и годишњих планова пословања у ВП Бања Лука су јасно дефинисани стратешки и оперативни циљеви, са конкретним активностима и мјерама, носиоцима реализације, потребним ресурсима и роковима. ВП Бијељина у оквиру својих трогодишњих и годишњих планских докумената дефинише оперативне циљеве који проистичу из стратешких одређења ВП, преглед планираних мјера и активности, носиоце реализације, рокове, динамику реализације и потребне ресурсе. Мјере и активности предвиђене трогодишњим планом пословања прате годишњи планови пословања. У ВП Источно Сарајево у Плану пословања за 2021. годину дефинисани су циљеви чија реализација је планирана кроз активности по приоритетима, без носиоца активности, рокова и динамике реализације, очекиваних и мјерљивих резултата. ВП је у фази израде Плана пословања за 2022. годину и ради на промјени начина дефинисања циљева, активности и мјера, носиоца реализације, потребних ресурса и рокова. У ВП Пале у плановима пословања су дефинисане мјере и активности са носиоцима по организационим јединицама, потребним ресурсима и роковима. Циљеви су углавном дефинисани у закључцима планова пословања и веома су општи и углавном се изричу као намјере ("смањити губитке воде", "повећати ефикасност", "обезбиједити благовремену наплату", "континуирана производња и испорука воде" и др.). Овако дефинисани циљеви се могу непосредно довести у везу са дефинисаним мјерама и активностима. ВП је у фази дефинисања јасних и мјерљивих циљева за 2022. годину, те у складу са тим мјера и активности, носиоца реализације, потребних ресурса и рокова.

Извјештаји о пословању пролазе све инстанце, као и планови пословања, најприје иду на разматрање и усвајање органима ВП (НО, ОР, СА), затим органима ЛУ и Скупштина општине/града. Углавном пролазе формално разматрање и усвајање, евентуално се тражи додатно објашњење по појединим тачкама, то су углавном финансијско-рачуноводствена питања и питања добити/губитка ВП. Није било посебних питања и

¹⁷ "Службени гласник Републике Српске", број 75/04, 78/11

захтјева у вези са планирањем, реализацијом циљева и извјештавањем по питању истих. Органи ВП (НО, ОР, СА) у посматраном периоду се углавном нису бавили питањима губитака воде, реорганизацијом ВП и економском цијеном воде.

У ВП Бања Лука у оквиру годишњих извјештаја о пословању даје се јасан преглед остварених резултата по дефинисаним циљевима. У остала три ВП кроз извјештаје се може довести веза реализованих мјера и активности са циљевима, али се кроз извјештаје о пословању не даје јасан преглед степена реализације циљева. Циљеви дефинисани у плановима пословања ВП се углавном дјелимично реализују и проводе. Током провођења овог накнадног прегледа ревизија је пратила реализацију више циљева ВП ("смањити губитке воде", "обезбјеђивање економске цијене воде", "успостављање и ажурирање јединственог информационог система", "повећање степена наплате" и др.). Даље у тексту даје се примјер реализације циља "повећање степена наплате" у сва четири ВП. ВП су предузимала мјере и активности на побољшању степена наплате реализације и смањивању потраживања. У ВП у посматраном периоду је дошло до благо повећана степена наплате и у 2020. години степен наплате се кретао од 64% до 78%, а у 2014. години од 55% до 77% у зависности од ВП. ВП Источно Сарајево и ВП Пале приликом извјештавања о степену наплате дају преглед текућег и укупног степена наплате. Тако у 2020. години у ВП Источно Сарајево укупни степен наплате је 64%, а текући 82%, а у ВП Пале укупни степен наплате је 68%, а текући 80%. Укупни степен наплате у ВП Бања Лука за 2020. годину је 65%, а у ВП Бијељина 78%.¹⁸

Друга препорука

Водоводна предузећа кроз јасну стратегију дјеловања, требало би да обезбиједи успешније управљање водоводним системима, што би резултирало смањивањем губитака воде и њиховом стабилизацијом.

Статус препоруке: Препорука је дјелимично проведена

Образложење статуса:

Стратегијом интегралног управљања водама Републике Српске планирано је смањивање губитака воде у оквиру система на вриједност испод 30% и њихову стабилизацију у даљим интервалима на око 25%.¹⁹ Укупна нефактурисана вода, односно вода која не доноси приход у свим ВП у РС у 2020. години је износила око 43 милиона м³ или 42,62% од укупно захваћене/произведене воде, што је благо повећање у односу на 2014. годину²⁰ када је била 42,01%.²¹ Количина нефактурисане воде, односно изгубљене воде показује колико је важно да ВП губитке воде изражавају у новчаној противвриједности по међународној IWA методологији и предузимају мјере и активности на смањивању истих.

Иако је проценат укупно нефактурисане воде на нивоу РС у 2020. години у односу на 2014. години незнатно повећан, на нивоу посматрана четири ВП дошло је до одређених побољшања у проценту нефактурисане воде и губитака воде. ВП су доносила Акционе

¹⁸ Прилог 2 – Фактурисана и наплаћена реализација у посматраним водоводним предузећима у периоду 2019-2020. година

¹⁹ Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске, стр.166

²⁰ Посљедња година која је обухваћена у Извјештају ревизије учинка "Управљање водоводним системима" је 2014. година.

²¹ Статистички годишњак Републике Српске, 2020. година; Статистика животне средине, годишње саопштење, IX 2021. година

планове са мјерама и активностима за смањење губитака воде и управљање неприходованом водом, те предузимала мјере и активности на провођењу наведене препоруке.

Од посматрана четири ВП нефактурисану воду и губитке воде су смањила три ВП у 2020. години у односу на 2014. годину, а у зависности од расположивих ресурса и финансијских могућности ВП. Најзначајније смањење нефактурисане воде је у ВП Бијељина са 51,71% на 37,81%. У ВП од краја 2013. године почиње систематска замјена водомјера старијих од пет година и набављена је опрема за детекцију цурења, те урађен пројекат замјене азбестних цијеви у насељу Јања и друге водоводне мреже. У ВП се од 2015. године почела узимати у обзир количина воде која није стварни губитак (потрошена, нефактурисана вода) и губици воде рачунати по IWA методологији.

ВП Бања Лука има смањење нефактурисане воде у 2020. години у односу на 2014. годину и то са 39,10% на 38,20%. ВП има смањење нефактурисане воде и губитака воде константно до 2017. године, од када има благи пораст до 2020. године. ВП повећање нефактурисане воде и губитака воде образлаже првенствено преузимањем система сеоских водовода и њихове комплетне мреже (700 км и више нове мреже). Преузимање сеоских водовода условило је значајне проблеме у одржавању градског водоводног система. У неким сеоским водоводним системима морало се извршити спајање са градском водоводном мрежом што је условило повећање губитака воде, јер се ради о цјевоводима лошег квалитета. У протеклом периоду је извршена и примопредаја новог система Крчмарице што је условило већу потрошњу воде за испирање цјевовода и пуштање у функцију.

Такође и ВП Пале има смањење нефактурисане воде у 2020. години у односу на 2014. годину и то са 51% на 44,55%. У ВП посматрани период карактеришу значајне осцилације нефактурисане воде и губитака воде, што се образлаже начином обрачуна нефактурисане воде и мањом испоруком воде за Град Сарајево који на својој водоводној мрежи која је нова и реконструисана има знатно мање губитке воде. ВП обрачун губитака воде израчунава и приказује као разлику података између улаза воде у системе, калкулисаног на основу средњих минималних издашности изворишта и фактурисаних количина воде испорученим потрошачима. Иако су измјенама и допунама Главног пројекта санације дијела водоводног система Пала и Главног пројекта за санацију постојећег водоводног система Јахорина 2013. године дефинисана мјерна мјеста и ДМА²² зоне, али даље нису дефинисани радови интеграције ГИС²³ базе, обрачунских база и софтвера за билансирање количина воде.

У ВП Источно Сарајево је дошло до повећања нефактурисане воде у 2020. години у односу на 2014. годину и то са 46,35% на 57,17%.²⁴ У ВП је до 2015. године вршена уопштена анализа биланса произведене и фактурисане воде, а на основу мјерења на излазу из филтера Тилава. Водни биланс за водоводни систем града Источно Сарајево се почео израђивати у складу са IWA методологијом од 2016. године. Према Водним билансима за период 2016-2020. година видљив је веома висок ниво губитака воде. ВП је по основу Извјештаја ГСРЈС РС и Студије водоснабдијевања општина Источно Ново Сарајево и Источна Илиџа за период 2011-2035. година у 2016. и у 2018. години доносило трогодишње Акционе планове за управљање неприходованом водом. Акциони планови су израђени за период 2016-2018. и 2018-2020. година и садрже дугорочне, средњорочне и краткорочне мјере и активности. Иако су на укупној водоводној мрежи губици воде

²² ДМА (Defined measuring areas) – Дефинисана мјерна мјеста/зоне

²³ ГИС - Геоинформациони систем

²⁴ Прилог 4 – Нефактурисана вода на нивоу Републике Српске и у посматраним водоводним предузећима у периоду 2014-2020. година

високи, ВП у зони Добриња 4 смањило ниво губитака воде на 25% и та пракса се планира применијени и на остале зоне након извршеног зонирања и у зависности од финансијских могућности, а што би довело до смањења губитака воде.

Три посматрана ВП врше утврђивање компоненти Водног биланса и обрачун губитака воде по општепризнатој и код нас примијењеној међународној IWA методологији.²⁵ Подаци којима располаже ВП Пале не омогућавају поуздано одређивање компоненти Водног биланса. Водни биланси у ВП Пале нису рађени и није позната структура губитака и узроци губитака. У току су активности на интеграцији ГИС и обрачунских база и успостављање Водног биланса, дефинисање структуре губитака и изражавање истих у новчаној противвриједности. Према очекивањима надлежних и запослених у ВП наведене активности би требале да доведу до могућности да се уради поуздан Водни биланс гдје ће се утврдити укупни губици воде и њихова структура у систему.

Сва четири ВП у посматраном периоду су у значајној мјери успоставила ГИС базе са најважнијим подацима о водоводним системима. Подаци у ГИС базе се уносе константно. ВП врше унос података о водоводној мрежи, цјевоводима и објектима у прву ГИС базу. Око 90% података у прву ГИС базу су унијели ВП Бања Лука, Бијељина, Источно Сарајево, а Пале око 95%. Подаци о катастарским подземним инсталацијама су дио ГИС база и врши се унос истих. Подаци о потрошачима у ГИС бази се уносе и ажурирају. У ВП Пале и ВП Источно Сарајево сви подаци о потрошачима су унесени у базу података. У ВП Бања Лука сви подаци о потрошачима из пословне зоне су видљиви у ГИС бази, а у ДМА зонама су потрошачи локацијски исконтролисани на терену. У ВП Бијељина у ГИС базу података је унесено око 50% потрошача воде и 70% потрошача канализације. У ГИС бази још увијек нису повезана сва Одјељења у ВП тако да се подаци о читавању потрошње директно убацују у ГИС базу података да и наплатна служба и економско-правни сектор има тај податак, али и технички сектор ради разних анализа система.

ВП немају у потпуности зонирану мрежу, те ни уграђене водомјере на појединим краковима у дистрибутивној мрежи. ВП Бања Лука и Бијељина имају један дио мреже зониран на којима се прати, тј. врше мјерења воде и утврђивање губитака воде на тим зонама. Остали дио мреже је у фази зонирања. У ВП Источно Сарајево водомјери нису уграђени на појединачним краковима, користе се преносни мјерачи према потреби по одређеним краковима у дистрибутивној мрежи. ВП Пале има на девет мјерних мјеста уграђене водомјере.

ВП Бања Лука и Бијељина имају уграђене водомјере код свих регистрованих потрошача, Источно Сарајево код 95% и ВП Пале има 93% уграђених водомјера. У ВП Бања Лука и Бијељина врши се системска редовна замјена водомјера и ванредна замјена у случају неисправности водомјера. У систему постоји одређени број водомјера који нису баждарени у законском року током 2020. и 2021. године због присутног проблема пандемије. У ВП Пале око 50% водомјера се верификује и баждари у законском року. Док у ВП Источно Сарајево водомјери код потрошача се баждаре или мијењају ако постоји сумња у исправност истих.²⁶

²⁵ Прилог 5 – Губици воде у три водоводна предузећа у периоду 2014-2020. година приказани по IWA WLSG методологији

²⁶ Прилог 6 – ГИС базе и мјерења воде у четири водоводна предузећа

Трећа препорука

Водоводна предузећа требало би да изврше реорганизацију и формирање економске цијене воде у циљу успјешнијег управљања водоводним системима.

Статус препоруке: Препорука није проведена

Образложење статуса:

ВП нису предузимала активности на реорганизацији, у смислу раздвајања основне и споредне дјелатности, раздвајање и вођење трошкова по дјелатностима, мјестима настанка и носиоцима како би се утврдила јединична цијена воде. Иако је у ВП Бања Лука извршена дјелимична подјела трошкова која се ради на основу интерних докумената (фактура, кључ за подјелу трошкова – процентуално, по организационим јединицама) није утврђена јединична цијена воде. Систем сеоских водовода је комплет одвојен, како је и преузет. Такође, у ВП Пале је извршено раздвајање конта на којима се воде трошкови по организационим јединицама и трошкови који настају као посљедица одржавања и интервенција на мрежи. Раздвојени су трошкови који се односе на све четири организационе јединице ВП, али није утврђена јединична цијена воде.

ВП наводе да у недостатку усвојене Методологије за утврђивање цијене воде, нису ни утврдили економску цијену воде и предложили на усвајање Скупштини општине/града. МПШВ је током 2021. године израдило Нацрт Уредбе о методологији утврђивања најниже основне цијене водних услуга у РС и чијим усвајањем ће се створити основне претпоставке за провођење ове препоруке.

У Анексу 4.1. "Снабдијевање водом насеља и привреде која троши воду из градских водовода" Стратегије интегралног управљања водама Републике Српске набројани су документи најважнијих свјетских скупова о водама и животној средини у којима су истакнути базни принципи, и то да цијена воде мора да буде реална и да обухвати све трошкове захватања, пречишћавања и дистрибуције воде, али и трошкове заштите изворишта и економска политика треба да омогућава самофинансирање сектора вода, кроз адекватно наплаћивање воде и свих водних услуга. Економска цијена воде је најважнији предуслов за успјешно пословање ВП. Један од најзначајнијих предуслова јесте одређивање вриједности воде, с обзиром да је вриједност воде полазна основа у процесу формирања цијене. У ВП цијена 1m³ воде за индивидуалне потрошача и правна лица је различита, а сачињена је од трошкова захваћене воде – водоснабдијевање (КМ/м³), трошкова испуштене воде (КМ/м³), накнаде ПДВ-а, накнаде за Водни допринос 1 – накнада за узету воду (КМ/м³) и накнаде за Водни допринос 2 – накнада за заштиту вода (КМ/м³). Цијена воде у ВП је различита, углавном зависна од степена развијености и финансијског стања ЈЛС, те од категорије потрошача.²⁷

У посматрана четири ВП цијена воде за индивидуалне потрошаче без ПДВ-а и водног доприноса се креће од најниже 0,80 КМ/м³ у ВП Пале до највише 1,17 КМ/м³ у ВП Бијељина. Цијена воде за правна лица креће се од најниже у ВП Бијељина 1,17 КМ/м³ до највише 2,01 КМ/м³ у ВП Пале.²⁸ У ВП Бијељина цијена воде и канализације је изједначена за све категорије потрошача, што је утврђено Споразумом о јавним услугама

²⁷ Анекс 4.1. Снабдијевање водом насеља и привреде која троши воду из градских водовода, Анекс 4. Снабдијевање водом становништва и индустрије, Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске

²⁸ Прилог 7 – Цијена воде за индивидуалне потрошаче и правна лица у четири водоводна предузећа у 2014. и 2020. години

и мјерама за унапређење водоводног и канализационог система на подручју општине Бијељина, а који је проистекао из Уговора о кредитном задужењу са Европском банком за обнову и развој.

3 ЗАКЉУЧАК

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске је извршила накнадни преглед провођења препорука из Извјештаја ревизије учинка "Управљање водоводним системима". Накнадним прегледом се утврђује како су надлежне институције реаговале на Извјештај, да ли су донесени и реализовани акциони планови и који су резултати provedених мјера и активности у управљању водоводним системима.

Налази извршеног накнадног прегледа показују да су надлежне институције и водоводна предузећа, већина у складу са својим надлежностима за одређени сегмент управљања водоводним системима, донијеле акционе планове, на основу њих предузимале одређени број мјера и активности и оствариле одређене резултате и дјелимично утицале на побољшање стања у управљању водоводним системима.

Активности Владе Републике Српске и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске су у посматраном периоду реализоване кроз усвајање Стратегије интегралног управљања водама и друге стратешке документе, те предузете одређене мјере и активности за дјелимично обезбјеђење предуслова за успјешно управљање водоводним системима. Јединице локалне самоуправе, као оснивачи водоводних предузећа, су своје активности реализовале кроз израду и потписивање Споразума/уговора о регулисању међусобних права и обавеза и мјера за унапређивање водоснабдијевања на њиховој територији. Дјелимично су утврдиле критеријуме и приоритете за изградњу и реконструкцију водоводне мреже и пратећих инфраструктурних објеката. Већина јединица локалне самоуправе није донијела одлуке о економским цијенама воде, нити су им такве цијене предлагане од стране водоводних предузећа.

Остварени су одређени резултати сваке од надлежних институција и водоводних предузећа за побољшање управљања водоводним системима. На основу таквих информација о активностима и показатеља о оствареним резултатима, ревизија се увјерила да су, од укупно пет датих препорука, четири дјелимично проведене и једна препорука није проведена.

Ефикасно окончање преосталог дијела активности на текућем провођењу препорука датих Влади Републике Српске и Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, јединицама локалне самоуправе и водоводним предузећима у значајној мјери је повезано. У том смислу ревизија препоручује да се наставе активности у сегменту доношења методолошких докумената за анализу и контролу губитака воде и утврђивање економске цијене воде. Потребно је наставити активности на раздвајању и вођењу трошкова по дјелатностима, мјестима настанка и носиоцима у водоводним предузећима. У складу са наведеним неопходна је реорганизација у циљу одрживости рада водоводних предузећа и утврђивања економске цијене воде. Наведене активности би могле бити реализоване координисаним дјеловањем надлежних институција и водоводних предузећа у циљу побољшања управљања водоводним системима.

Вођа ревизорског тима
Далиборка Милијевић, с.р.

ПРИЛОЗИ

Прилог 1. Листа референци

1. Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015-2024. године
2. План управљања обласним ријечним сливом (дистриктом) ријеке Саве Републике Српске (2018-2021. година)
3. План управљања обласним ријечним сливом (дистриктом) ријеке Требишњице Републике Српске (2018-2021. година)
4. Закон о водама Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 50/06, 92/09, 121/12 и 74/17)
5. Закон о комуналним дјелатностима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 124/11 и 100/17)
6. Закон о заштити животне средине Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 71/12, 79/15 и 70/20)
7. Закон о републичкој управи Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 115/18)
8. Закон о локалној самоуправи Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 97/16, 36/19 и 61/21)
9. Закон о преносу средстава друштвене у државну својину ("Службени гласник Републике Српске", број 4/93, 29/94, 31/94, 9/95, 8/96 и 20/98)
10. Закон о утврђивању и преносу права располагања имовином јединице локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Српске", број 70/06)
11. Закон о преносу права својине на капиталу Републике Српске у предузећима која обављају комуналне дјелатности на јединице локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Српске", број 50/10)
12. Закон о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Српске", број 75/04, 78/11)
13. Закон о привредним друштвима ("Службени гласник Републике Српске", број 127/2008, 58/2009, 100/2011, 67/2013, 100/2017 и 82/2019)
14. Правилник о Водном информационом систему ("Службени гласник Републике Српске", број 71/20)
15. Трогодишњи и годишњи планови пословања водоводних предузећа за период 2015-2021. година
16. Извјештаји о пословању водоводних предузећа за период 2015-2020. година
17. Одлуке о цијени воде (KM/m³)
18. Споразуми/уговори о јавним услугама водоводних предузећа и јединица локалних самоуправа
19. Извјештаји о раду Надзорног одбора и Одбора за ревизију у водоводним предузећима
20. Акциони планови и извјештаји, информације или анализе вршене у посматраном периоду о стању о губицима воде и у укупном управљању водоводним системима
21. Друга акта и документа надлежних институција и водоводних предузећа обухваћених накнадним прегледом
22. Упитници попуњени од стране институција и водоводних предузећа обухваћених накнадним прегледом
23. Оквирна директива о водама ЕУ (2000/60/ЕЗ) - основни документ
24. Директива о води за пиће (98/83/ЕЗ)
25. Директива о пречишћавању комуналних отпадних вода (91/271/ЕЕЗ) - измијењена и допуњена Директивом (98/15/ЕЕЗ) и Уредбом ЕЗ(1882/2003)

Прилог 2. Основни појмови из Водног биланса по IWA методологији

Вода која доноси приход - представља количину воде која је успјешно испоручена потрошачима, и која би требала да донесе приход у ВП.

Вода која не доноси приход – Представља количину воде која остаје необрачуната и самим тим не доноси приход за ВП. Изражава се као разлика количине испоручене и произведене воде, тј. воде која је ушла у дистрибутивни водоводни систем или као збир укупних губитака у мрежи и нефактурисане овлаштене потрошње.

- Вода која не доноси приход као запремина - Дефинише се у процентима у односу на количину воде која је ушла у дистрибутивни систем на годишњем нивоу. Може се израчунати из Биланса воде и служи као финансијски показатељ општег стања.
- Вода која не доноси приход као трошак - Дефинише се као запремина неприходоване воде у односу на годишње трошкове управљања водоводним системом и укључује различите јединичне трошкове за све компоненте воде која не доноси приход.

Легална потрошња – је годишња количина воде коју утроше сви потрошачи који су регистровани и легално прикључени на водовод. Количина потрошене воде (мјерене и немјерене) од стране регистрованог корисника, самог ВП, и осталих легалних корисника (ватрогасци, паркови и сл.).

Губици воде – су разлика између количине воде унијете у водоводни дистрибутивни систем и воде која доноси приход, односно фактурисане испоручене воде. Губици воде су укупна количина воде коју потрошачи нису искористили за своје потребе. Са становишта пословања ВП количине воде које нису наплаћене од потрошача. Губици воде могу се изражавати по километру мреже, становнику или прикључку.

Стварни (физички) губици воде – вода коју потрошачи нису искористили за своје потребе јер је та вода истекла из система кроз процуривање из цијеви и прикључака, преливања из резервоара и др.

Привидни (комерцијални) губици воде – вода коју су потрошачи утрошили за своје потребе али која није регистрована или наплаћена због грешака у мјерењу, грешака у евиденцији потрошача, начину обраде мјерења и обрачуну утрошене воде, као и потрошња нелегалних прикључака и потрошача.

Економски ниво губитака воде – је онај за који збир цијене изгубљене воде и трошкова на контроли губитака има минимум.

У економским анализама губитке воде треба изражавати у новчаној противвриједности. Цијена воде изгубљена на стварним губицима се обрачунава кориштењем јединичних оперативних трошкова производње и дистрибуције воде (маргинални трошкови). Изгубљени приход од привидних губитака се обрачунава кориштењем продајне цијене воде (јер су корисници воду утрошили, али је нису платили).

Прилог 3. Фактурисана и наплаћена реализација у посматраним водоводним предузећима у периоду 2019-2020. година

Табела 1. Водоводно предузеће Бања Лука

Фактурисана и наплаћена реализација ВП Бања Лука_2019_2020										
у КМ										
		Салдо на дан 01.01.2019.	Фактурисано I-XII 2019.	Укупно наплаћено на основу салда од 01.01.	Наплаћено на основу фактура за I-XII 2019.	Салдо на дан 31.12.2019.	Фактурисано I-XII 2020.	Укупно наплаћено на основу салда од 01.01.	Наплаћено на основу фактура за I-XII 2020.	Салдо на дан 31.12.2020.
		1	2	3	4	5((1+2)-(3+4))	6	7	8	9((5+6)-(7+8))
1	УКУПНО (све категорије потрошача)	11723424	19611925	20556678		10778671	19941157	20009393		10710435
1.1.	Широка потрошња	2392227	7335217	7411415		2316030	7838880	7745830		2409080
1.2.	ЗЕВ/КС	1449813	5271939	5142518		1579235	5649424	5500432		1728228
1.3.	Мала привреда	1538279	2346827	2385228		1499878	2045698	2027313		1518264
1.4.	Друштвени потрошачи	6343105	4657942	5617518		5383528	4407154	4735819		5054864

Табела 2. Водоводно предузеће Бијељина

Фактурисана и наплаћена реализација ВП Бијељина_2019_2020										
у КМ										
		Салдо на дан 01.01.2019.	Фактурисано I-XII 2019.	Укупно наплаћено на основу салда од 01.01.	Наплаћено на основу фактура за I-XII 2019.	Салдо на дан 31.12.2019.	Фактурисано I-XII 2020.	Укупно наплаћено на основу салда од 01.01.	Наплаћено на основу фактура за I-XII 2020.	Салдо на дан 31.12.2020.
		1	2	3	4	5((1+2)-(3+4))	6	7	8	(7+8)
1	УКУПНО (све категорије потрошача)	2705010	10650198	10716474		2638735	10525096	10316869		2846962
1.1.	Потраживања за воду привредна лица и остала правна лица (категирија 6)	626676	618711	638108		607278	609645	534311		682613
1.2.	Грађани (категирија 7,8,9)	1810063	8820943	8877902		1753104	8719666	8652032		1820737
1.3.	Потраживања за услуге привредна лица, правна и физичка лица	268271	1210544	1200463		278352	1195785	1130525		343612

Извор: Упитници попуњени од стране водоводних предузећа

Табела 3. Водоводно предузеће Источно Сарајево

Фактурисана и наплаћена реализација ВП Источно Сарајево 2019_2020										
у КМ										
	Салдо на дан 01.01.2019.	Фактурисано I-XII 2019.	Укупно наплаћено на основу салда од 01.01.	Наплаћено на основу фактура за I-XII 2019.	Салдо на дан 31.12.2019.	Фактурисано I-XII 2020.	Укупно наплаћено на основу салда од 01.01.	Наплаћено на основу фактура за I-XII 2020.	Салдо на дан 31.12.2020.	
	1	2	3	4	5((1+2)-(3+4))	6	7	8	(7+8)	
УКУПНО (све категорије 1 потрошача)	1734181	3307234	558916	2762885	1719614	3430830	498398	2810334	1841711	
1.1. Физичка лица	805124	2349609	366402	1987458	800873	2519310	358688	2105857	855638	
1.2. Индустрија (а.д., д.о.о.)	620042	522835	127562	406925	608390	491698	78213	362703	659172	
1.3. Стране организације	15252	208959	15253	192249	16709	210733	16710	193445	17287	
1.4. Предузетници	293763	225830	49699	176253	293641	209089	44788	148329	309613	

Табела 4. Водоводно предузеће Пале

Фактурисана и наплаћена реализација ВП Пале 2019_2020										
у КМ										
	Салдо на дан 01.01.2019.	Фактурисано I-XII 2019.	Укупно наплаћено на основу салда од 01.01.	Наплаћено на основу фактура за I-XII 2019.	Салдо на дан 31.12.2019.	Фактурисано I-XII 2020.	Укупно наплаћено на основу салда од 01.01.	Наплаћено на основу фактура за I-XII 2020.	Салдо на дан 31.12.2020.	
	1	2	3	4	5((1+2)-(3+4))	6	7	8	9((5+6)-(7+8))	
УКУПНО (све категорије 1 потрошача)	1351144	2795058	590752	2231385	1324065	2922077	540459	2331629	1374054	
1.1. Привреда	460735	1308250	259706	1150155	359124	1665751	212920	1297150	514805	
1.2. Становништво	1064043	1386698	329633	934219	1186889	1159055	317572	950214	1078158	
1.3. Остало	5188	100110	1413	96209	7676	97271	9967	92033	2947	
1.4. Исправка	-178822			50802	-229624			-7768	-221856	

Извор: Упитници попуњени од стране водоводних предузећа

Прилог 4. Нефактурисана вода на нивоу Републике Српске и у посматраним водоводним предузећима у периоду 2014-2020. година

Табела 1. Процент нефактурисане воде, односно воде која не доноси приход у четири водоводна предузећа, укупно на нивоу Републике Српске и планирани ниво губитака воде у Републици Српској у периоду 2014-2020. година

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
ВП_Бања Лука	39,10%	37,50%	37,00%	36,83%	36,80%	37,04%	38,20%
ВП_Бијељина	51,71%	50,12%	46,34%	42,37%	38,71%	38,06%	37,81%
ВП_Источно Сарајево	46,36%		56,34%	53,32%	45,90%	55,48%	57,17%
ВП_Пале	51,00%	48,27%	39,02%	46,68%	44,47%	52,08%	44,55%
Укупно_РС*	42,01%	42,82%	42,83%	43,61%	42,93%	43,20%	42,62%
Планирани ниво губитака воде_РС**	20,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%

*Укупна нефактурисана вода у свим водоводним предузећима у Републици Српској

** Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске

Извор: Статистички билтен, документација и обављени интервјуи у водоводним предузећима и Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске

Прилог 5. Губици воде у три водоводна предузећа у периоду 2014-2020. година приказани по IWA WLSG методологији

Табела 1. Водоводно предузеће Бања Лука од 2002. године утврђује Водни биланс и врши обрачун губитака воде по IWA методологији

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Стварни губици воде (IWA)	30,02%	29,01%	27,47%	27,37%	27,85%	29,23%	30,00%
Губици воде	32,10%	31,70%	30,44%	31,00%	30,14%	31,45%	32,20%
Нефактурисана вода	39,10%	37,50%	37,00%	36,83%	36,80%	37,04%	38,20%

Табела 2. Водоводно предузеће Бијељина од 2015. године утврђује Водни биланс и врши обрачун губитака воде по IWA методологији

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Стварни губици воде (IWA)	42,25%	37,86%	33,28%	28,78%	28,28%	27,99%
Губици воде	47,50%	42,21%	39,14%	35,26%	34,80%	34,53%
Нефактурисана вода	50,12%	46,34%	42,37%	38,71%	38,06%	37,81%

Табела 3. Водоводно предузеће Источно Сарајево од 2016. године утврђује Водни биланс и врши обрачун губитака воде по IWA методологији

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Стварни губици воде (IWA)	39,42%	44,90%	36,55%	46,80%	48,96%
Губици воде	44,76%	50,49%	43,01%	52,24%	54,18%
Нефактурисана вода	56,34%	53,32%	45,90%	55,48%	57,17%

Извор: Водни биланси, друга документација и обављени интервјуи у водоводним предузећима

Прилог 6. ГИС базе и мјерења воде у четири водоводна предузећа

Табела 1. Стање ГИС база у водоводним предузећима_ август 2021. године

ГИС БАЗА ПОДАТАКА	ВП Бања Лука	ВП Бијељина	ВП Источно Сарајево	ВП Пале
ГИС - Да ли је завршена база података у ГИС-у?	90%, а континуирано се уносе подаци о новим цјевоводима.	90%, а континуирано се уносе подаци о новим цјевоводима.	90%, а континуирано се уносе подаци о новим цјевоводима.	95%, а континуирано се уносе подаци о новим цјевоводима.
Да ли је завршен Катастар подземних инсталација?	Сви цјевоводи су катастарски снимљени и свакодневно се ажурирају. Локални цјевоводи нису катастарски снимљени.	Око 20% прикључних водова и око 50% фекалних колектора од изграђених и свакодневно се врши ажурирање.	Око 90% подземних инсталација и свакодневно се врши ажурирање.	Око 95% старе мреже је унесено, а од 2015. године сва изграђена мрежа је унесена и свакодневно се врши ажурирање.
Да ли су унесени подаци о цјевоводима и објектима у систему (пумпне станице и резервоари)?	Да	Унесени су сви дистрибутивни и транспортни цјевоводи, све пумпне станице, те око 20% прикључних водова.	Подаци о пумпним станицама и резервоарима су комплетирани. Недостају подаци о краковима које је становништво изводило самостално.	Унесени подаци о цјевоводима и објектима у систему (пумпне станице и резервоари).
Да ли су унесени подаци о потрошачима?	Кроз ГИС базу података се виде сви подаци о потрошачима из пословне базе. У ДМА зонама су потрошачи локацијски исконтролисани на терену.	Унесено је око 50% потрошача воде и 70% корисника канализације.	Сви подаци о потрошачима су унесени у базу података.	Сви подаци о потрошачима су унесени у базу података.
Да ли се може добити податак из ГИС-а о потрошњи воде по зонама система, било да се ради о зонама резервоара или висинским зонама?	Може за поједине дијелове града. По ДМА зонама и унутар њих се може радити биланс воде.	Не, још нису повезане базе ГИС-а и програм "Вода", а није завршено ни зонирање система.	У ГИС-у је систем водоснабдијевања подијељен на зоне према извору снабдијевања и могућности изоловања зоне, односно могућности контроле потрошње воде и прорачуна губитака.	Подаци по зонама резервоара су доступни, али подаци по ДМА зонама дјелимично.
Да ли су у ГИС-у повезана Одјељења у предузећу (тако да се подаци о читавању потрошње директно убацују у ГИС базу података да и наплатна служба има тај податак, али и технички сектор ради разних анализа система)?	Да, постоји веза са комерцијалним сектором у смислу потрошње. Веза са службом наплате не постоји.	Не, још нису повезане базе ГИС-а и програма "Вода", није завршено ни зонирање система, а ни сви из техничког сектора немају још увијек приступ ГИС-у због техничких проблема.	Подаци о читавању потрошње воде код потрошача убацују се у систем наплатне службе одакле се повлаче у ГИС информациону базу.	Подаци из ГИС базе и Метеринг апликације користе све службе техничког сектора, службе из економско-правног сектора не користе податке из ГИС базе и Метеринг апликације.

Извор: Упитници попуњени од стране водоводних предузећа и обављени интервјуи

Табела 2. Мјерења воде у водоводним предузећима_ август 2021. године

МЈЕРЕЊА ВОДЕ	ВП Бања Лука	ВП Бијељина	ВП Источно Сарајево	ВП Пале
Да ли су уграђени мјерачи на извориштима, на излазу из резервоара и по појединим секцијама система?	На извориштима да, неким резервоарима и појединим дијеловима града.	На изворишту су на свих пет излазних цјевовода постављени мјерачи протока, на излазу из резервоара и по појединим секцијама система нису.	Уграђен је мјерач протока на фабрици воде „Тилава“ на излазном цјевоводу ДН600, уграђен је мјерач протока на водозахвату Топлик и водозахвату Топличина, уграђени су мјерачи протока/притиска на улазима у зоне (зона Добриња 4, Војковићи, на транспортном цјевоводу ДН400).	Извориште врело Миљацке (сабирни резервоар за комплет захваћену воду за мјесто Пале), на излазу уграђен ЕМ мјерач протока на који је уграђен специјализовани уређај-дата логер.
Да ли уграђени водомјери на појединим краковима у дистрибутивној мрежи (ради праћења потрошње по појединим краковима дистрибутивне мреже)?	15 формираних сталних мјерних зона са уграђеним мјерачима протока преко којих се контролише количина воде која се испоручује у одређене зоне.	Не, за сада су дефинисане ДМА зоне (укупно 23) и мјеста изградње шахтова за мјераче протока, набављена је већина опреме и фазонских комада за постављање четири мјерача протока како би се одвојиле четири зоне. У овој фази остаје још да се изграде шахтови за уградњу мјерача.	Водомјери на појединачним краковима нису уграђени него се користе преносни мјерачи према потреби по одређеним краковима у дистрибутивној мрежи.	На девет мјерних мјеста (кракова) уграђен су водомјери који су опремљени дата логерима (шест мјерних мјеста се налази на систему водоснабдијевања ОЦ Јахорина и три на систему Пале).
Да ли су уграђени водомјери код свих потрошача?	Да	Да	Водомјери су уграђени код 13.191 домаћинства (95%) и 1.744 пословних субјеката (96%), 660 домаћинства и 70 привредних субјеката су на паушалној потрошњи.	Водомјери су уграђени код 8246 потрошача (93%), а 578 потрошача су на паушалној потрошњи.
Да ли су сви водомјери код потрошача исправни (баждарени у складу са законом, неисправни замијењени)?	Врши се систематска редовна замјена водомјера и ванредна замјена у случају неисправности водомјера. У систему постоји одређени број водомјера који нису баждарени у законском року.	Од краја 2013. године врши се систематска редовна замјена водомјера и ванредна замјена у случају неисправности водомјера. У систему постоји одређени број водомјера који нису баждарени у законском року.	Водомјери код потрошача су исправни, а ако постоје било какве сумње у исправност онда се баждаре или мијењају.	Водомјери код потрошача су исправни, а ако постоје било какве сумње у исправност онда се баждаре или мијењају. Око 50% водомјера је у законском року верификације.

Извор: Упитници попуњени од стране водоводних предузећа и обављени интервјуи

Прилог 7. Цијена воде за индивидуалне потрошаче и правна лица у четири водоводна предузећа у 2014. и 2020. години

Табела 1. Цијена воде у КМ по м³ без ПДВ-а у зависности од категорије потрошача и водоводног предузећа

Категорије потрошача	Индивидуални потрошачи		Правна лица	
	2014.	2020.	2014.	2020.
ВП Бања Лука	0,73	0,84	1,90	1,90
ВП Бијељина	1,30	1,17	1,30	1,17
ВП Источно Сарајево	0,82	0,82	1,36	1,36
ВП Пале	0,80	0,80	2,01	2,01

Извор: Одлуке и закључци о утврђивању цијене воде и обављени интервјуи у водоводним предузећима